

УДК 378.124:37013

Власюк Ю.О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

САМООСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Анотація. Розглянуто основні фактори, які впливають на рівень педагогічної майстерності викладачів вищої школи, особливості професійної самоосвіти сучасного викладача ВНЗ.

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійний розвиток, професійні якості викладача, самоосвіта.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти висуває нові вимоги до професії викладача вищої школи у зв'язку з переходом до нової моделі вищої освіти, орієнтованої на індивідуалізацію навчального процесу; активізацією інноваційних процесів в сфері освіти; диверсифікацією освітніх програм вищої школи; підвищенням технологічного оснащення освітнього процесу; посиленням міждисциплінарної інтеграції і наростанням інтеграційних процесів у сфері освіти; зміною запитів ринку праці тощо. Педагогічна майстерність як характеристика фахівця не зростає сама по собі, вона є результатом постійного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми педагогічної майстерності висвітлені в роботах відомих філософів, соціологів, психологів і педагогів. Питання розробки професійно-кваліфікаційних характеристик педагогічних працівників вищої школи знайшли відображення у працях Ю.С. Алфьорова, Ю.К. Бабанського, М.Є. Дуранова, Н.А. Масюкова, Т.С. Полякової, Н.Ф. Тализіной, І.Б. Федорова та ін. До проблем професійної адаптації викладачів вищої школи, формування педагогічної майстерності зверталися в публікаціях і дослідженнях такі вчені, як Д.З. Ахметова, В.Т. Ащепков, В.Ф. Габдулхаков, Л.І. Гурье, І.Ф. Ісаєв, Л.Н. Макарова та ін. Вивченню оцінки педагогічної майстерності викладачів вищої школи були присвячені дослідження Р.П. Губанової, Ю.Ю. Іванова, І.А. Колесникової, Л.М. Купріянова, Т.В. Сорокіної та ін. Питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників досліджувалися М.А. Аріарскім, А.В. Дарінській, А.Н. Зевіній, Ю.Н. Кулюткі-ним, Е.М. Нікітіним,

Є.П. Тонконог, Т.В. Шадріної та ін. Питання становлення викладачів вузів розглянуті в роботах Л.П. Алексєєвої, М.М. Булинської, Л.П. Малятової, І.Т. Кухтіна, Г.У. Матушанський, В.Б. Лідова та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розгляд впливу самоосвіти на формування педагогічної майстерності викладачів ВНЗ.

Виклад основного матеріалу досліджень. Основним завданням, що ставиться перед сучасною вищою школою є підготовка фахівця, здатного швидко реагувати на зміни у соціально-економічному середовищі, швидко адаптувати до нових умов свою професійну діяльність. Виконати таку задачу може сильний професорсько-викладацький склад ВНЗ, за умов інтеграції навчального процесу й науково-дослідної діяльності, постійного підвищення професійної майстерності викладачів.

Професія викладача вищої школи має свої особливості: високу автономність професії, що вимагає напруженої розумової праці; підвищений ступінь професійної відповідальності; сполучення функцій педагога, дослідника і менеджера; потреба безперервного саморозвитку на основі педагогічної діяльності та наукових досліджень; залежність ефективності освітньої діяльності як від тих, хто навчає, так і від тих, кого навчають. Основними ціннісними установками викладача вищої школи є схильність до пізнання навколишнього світу і систематизації знань; прагнення до творчого самовираження через педагогічну і наукову діяльність; професійне визнання рівних як засіб самоконтролю і стимул до безперервного професійного росту.

Сучасний викладач вищої школи має бути одночасно:

- тим, хто навчає, тобто передавати знання, стимулювати активність студентів, формувати їх навички та вміння;
- вихователем, а саме, піклуватися про всебічний розвиток особистості студентів, що формує професійні та психологічні якості;
- ученим – займатися науковими дослідженнями в області дисципліни викладання;
- менеджером, тобто організувати аудиторні заняття, стимулювати і контролювати самостійну роботу студентів.

Високий рівень загальної професійної компетентності викладача забезпечує йому можливість значних досягнень у професійній області, в області самокерування, особистісного вдосконалювання й дозволяє в процесі професійного становлення досягти рівня супер-професіоналізму й педагогічної майстерності. Майстерність – це, насамперед, вищий рівень розвитку особистості, сукупності здібностей і узагальненого позитивного

досвіду, вищий рівень професійних умінь у певній діяльності, досягнутий на основі рефлексії й творчого підходу [1].

Величезне значення у формуванні й прояві професіоналізму в процесі професійного становлення на шляху до досягнення вершин майстерності, наявність компетентності при вирішенні педагогічних завдань, виконанні запропонованих функцій і т.д. Педагог-професіонал має бути компетентним, насамперед, в області людських відносин, уміти керувати їхнім розвитком.

Зміст понять професіоналізму діяльності й професіоналізму особистості показує, що професійне становлення викладача вищої школи буде проходити більш успішно, якщо особистість володіє не тільки певними, найбільш затребуваними в професійній діяльності властивостями, якостями, уміннями; має високу професійну кваліфікацію й компетентність. Важливо щоб у викладача в процесі професійного становлення сформувалися:

- педагогічна спрямованість, адекватна соціальної ситуації розвитку;
- педагогічні позиції, які не суперечать еталону особистості й діяльності викладача вищої школи відповідно до сучасних вимог суспільства й професійного співтовариства;
- індивідуальний стиль діяльності, що виступає показником високого рівня професіоналізму й педагогічної майстерності;
- особистісно-ділові якості, затребувані в педагогічній професії (академічні знання, високий рівень самоконтролю, відповідальність, сумлінність, чесність, наявність адекватної самооцінки, креативність, соціально-психологічна компетентність, культура поведінки й т.д.).

Названі властивості й характеристики є результатом не тільки формування, але й самоформування, саморозвитку, самовдосконалення. Професіоналізм фахівця проявляється в систематичному підвищенні кваліфікації, творчій активності, здатності продуктивно задовольняти зростаючі вимоги суспільного виробництва й культури, в особистісному вдосконаленні, що включає самоосвіту й самовиховання.

Сучасний викладач вузу повинен постійно прагнути до вдосконалення педагогічної майстерності, постійно поповнювати свій власний освітній арсенал, адже від його діяльності залежить якість освіти. Природно, що рівень його розвитку безпосередньо залежить від здатності до саморозвитку, самоосвіти. У педагогіці така робота над собою носить назву самовиховання і саморозвитку.

Самоосвіта являє собою спеціально організовану, самостійну, систематичну пізнавальну діяльність, спрямовану на досягнення певних

особистісно та суспільно значущих освітніх цілей; безперервне продовження загальної та професійної освіти, завдяки чому актуалізуються і розширюються знання і поповнюються прогалини в духовному розвитку людини [3].

Отже, для того, щоб навчати, вчителю самому необхідно постійно навчатись. Прагнення до знань, психологічна готовність педагога до об'єктивної потреби навчатись протягом своєї педагогічної кар'єри є безперечним гарантом його професійного становлення. Самоосвіта визнається одним із найефективніших шляхів розвитку професійної компетентності, який зумовлює наступність, послідовність післядипломної освіти педагога.

Зрозуміло, що методика та техніка самоосвіти безпосередньо пов'язані з рівнем сформованості в педагогів системи основних педагогічних умінь. Через педагогічні уміння розкривається структура професійної компетентності педагога. Зважаючи на те, що розв'язання будь-якого педагогічного завдання зводиться до тріади "мислити - діяти - мислити", що збігається з компонентами (функціями) педагогічної діяльності та відповідними їм умінями, В.О.Сластьонін розподілив педагогічні уміння на чотири групи.

1. Уміння "переводити" зміст процесу виховання в конкретні педагогічні завдання: вивчення особистості і колективу для визначення рівня їх підготовленості до активного оволодіння новими знаннями і проектування на цій основі розвитку колективу й окремих учнів; виділення комплексу освітніх, виховних і розвивальних завдань, їх конкретизація і визначення завдання, що домінує.

2. Уміння побудувати і привести в дію логічно завершену педагогічну систему: комплексне планування освітньо-виховних завдань; обґрунтований відбір змісту освітнього процесу; оптимальний відбір форм, методів і засобів його організації.

3. Уміння виділяти і встановлювати взаємозв'язки між компонентами і факторами виховання, приводити їх в дію: створення необхідних умов (матеріальних, морально-психологічних, організаційних, гігієнічних та інших); активізація особистості школяра, розвиток його діяльності, яка перетворює його із об'єкта в суб'єкт виховання; організація і розвиток спільної діяльності; забезпечення зв'язку школи із середовищем, регулювання зовнішніх незапрограмованих впливів.

4. Уміння облікувати й оцінювати результати педагогічної діяльності: самоаналіз і аналіз освітнього процесу і результатів діяльності вчителя;

визначення нового комплексу стрижневих і другорядних педагогічних завдань.

Основним змістом самоосвіти є оновлення і вдосконалення знань, що є у спеціаліста, його умінь і навиків з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності. У сучасному суспільстві постійна самоосвіта, з одного боку, все більше стає умовою успіху в професійній діяльності, а з іншої – і це особливо важливо – воно захищає від інтелектуального зубожіння особистості.

Висновки. Таким чином, концептуальні засади категорії педагогічної майстерності викладача дозволяють визначити його як інтегративну характеристику високою професійно-педагогічної підготовленості і вміння у здійсненні педагогічної діяльності, внутрішньо обумовлених високорозвиненими особистісними якостями (інтелектуальної культурою, особистісної зрілістю, індивідуальним педагогічним стилем, самоактуалізацією) і виявляються в діяльності, що відрізняється високою професійною компетентністю, педагогічним досвідом і творчістю, розвитків антиципацією.

Самоосвіта є однією з важливих форм підвищення професійної майстерності педагога. Одним з показників професійної компетентності вчителя є його здатність до самоосвіти, яке проявляється в незадоволеності, усвідомленні недосконалості цього положення освітнього процесу та прагненні до зростання, самовдосконалення. Особливо актуальною проблема самоосвіти викладача стала в умовах інформаційного суспільства, де доступ до інформації, вміння працювати з нею є ключовими

Бібліографічний список.

1. Зеер Э.Ф. Психология профессий: учебное пособие/ Э.Ф. Зеер – М., 2003. – 229 с.
2. Євдокімова О.О. Педагогічна майстерність викладачів вищої школи і фактори, що впливають на її формування. [Електрон. ресурс] / О.Євдокімова. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pzpp/2010_12_2/81-89.pdf.
3. Кузьмин-ский А. И. Педагогическое мастерство преподавателя высшей школы и его влияние на качество обучения [Электрон. ресурс] / А. И. Кузьминский. – Режим доступа: http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science/.

Vlasiuk Y.O. Self-education as the factor of pedagogical skills

formation.

Summary. The main factors affecting the level of pedagogical skills of teachers of high school, features modern professional self instructor universities are considered.

Key words: pedagogical skills, professional development, professional quality of teacher self-education.

УДК 354.32:351.745.5

Вороновская Е.В. к.е.н., доцент

Таврический государственный агротехнологический университет

ГЛОБАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ – ПЕРСПЕКТИВЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ

Аннотация. Произведен анализ глобализации высшего образования. Рассмотрены последствия глобального образования.

Ключевые слова: глобализация, образование, компетенция, экономика знаний, людиардеры.

Постановка проблемы. Важнейшим направлением глобального проекта управления, реализуемого мировыми финансовыми элитами, является создание единой системы всеобщего образования, в основе которой должны лежать общие стандарты, нормы, образцы и принципы. Сейчас идет закладка общемировой системы глобального образования. На Всемирном экономическом форуме в Давосе главой темой была – «Освоение 4-й промышленной революции», а на сессии «Будущее образования: Уроки неопределенности» определены 10 профессиональных навыков, которые будут востребованы в 2020 году. Одновременно возможность получения качественного образования продолжает оставаться одной из наиболее важных жизненных ценностей граждан, решающим фактором социальной справедливости и политической стабильности.

Анализ последних исследований и публикаций. В 1990 г. ЮНЕСКО совместно с ЮНИСЕФ, Всемирным банком и другими международными организациями провела Всемирную конференцию «Образования для всех». Самое активное участие в этом мероприятии принял Р.Мюллер, изложив